

המציפה

ערתו שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר ההתימה על המצפה

באוסטריא אונגרי: לשנה 7.— בתרים / חצי שנה 3.50 / רבע 1.75

כאישנו: לשנה 8.— בתרים

כיתר הארצות: לשנה 9 בתרים — 9.50 פראנק.

מחיר גליון בודד 14 הלר. ברכת מוס 60 הלר. הודעת אירוסין בתד. זו או זו בראש הגליון שני בתרים אין הנהגה מהמחיר.

Inserate: Die 6 gespaltene Pettizeile 30 Hlr. — Alleinige Inseratenannahme beim Verlag M. Hübner, Nadworna (Galizien).

המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא רק שם מקומו החדש, כי אם גם שם מקום בית הדאר הקודם.

קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918 האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטראציה

„HAMICPE“ Kraków,

(בחוק לארץ להוסיף: Oesterreich)

כתיב: רחוב כעכאסטיאנא 32

Kraków, 4 Sierpnia 1911.

גליון לא.

קראקא, י' מנחם אב פ' ואתחנן התרע"א.

לפני ארבע שנים, אין להטיל אמנם כל ספק בתוצאות היפות של הנצחון הזה, כי בגללו התעוררה במרכנו ההכרה הלאומית במרה מרובה, היוון הראוי לשימוח עליו והקלוב היהודי ככית"המחוקקים היה כנזר תפארה לראש עמנו אבל דוקא אותו הנצחון — האמת נתנה להאמר — קצץ את כנפי הרעיון הציוני ועצר בעד התפשטותו, כהקרותו — למצער במקצת — את חודה של הגלות בעינינו וכמעט השכיחנה, כי אל עקרבים אנחנו יושבים פה, דמיוננו כבר רקם לפנינו תמונת עתיד מקסימה של חברת לאומותנו באופן רשמי של הממשלה, וגליציא נעשתה לנו כמעט לא"י. בכל הזרות שבעוכרה זו הרי אינה אגדה בדויה, אלא מציאות גסה שאין להכחישה, אם ככלל קבלה הציונות החיפה לאחור בכל ארצות פוזרנו, בסבת השתקעותנו בפוליטיקה ארצית ומקומית, מרגיש ביחוד קפאון בתנועה זו פה בגליציא. מן ההתלהבות הראשונה שדרו רק ניצוצות כהים, החולכים ורועכים, ההתענינות והשקלא-וטריה מציונות פסקו לגמרי, רק בלאחרי-יד ודרך אנג נזכרה לפעמים מרה על-אדותיה בעתונותנו. השם "ציוני" התרוקן מתכנו וקלט מושג חדש. ציוני אינו עוד זה השואף לשוב לציון, אלא זה הנלחם בעד המבת מצבנו כגודו, אף אם ציון אינה עולה על לבו אף פעם אחת. הפוליטיקה הארצית הסכה אליה את כל תשומת-לבנו, ועל הציונות כמעט נסתם הגולל. השאלה הזאת, אם יש לציונים להתערב בפוליטיקה גלותית או לא, כבר נתנה כידוע מקום לחכוכים ומסכוכים רבים, אבל מתוך רברי המעם של שני

וגולת זכיותיהם, הפנימו לגמרי את החוש האיריאלי בתוכנו עד כי דברים היוצאים מחוג הצרכים החמריים של יום יום אינם מוכשרים כלל להעיר התענינות. והאדישות הזאת אינה יכולה להחשב להם לחרפה. תנאי ראשון באפישיות מפיל כדברים שאין תועלתם הממשית מוגשת כרגע הוא, אם צרכי אותו הרגע כבר מוכנים ומונחים בקפסה, והתנאי הזה הרי חסר בגליציא. פה יעמוד היהודי כל ימיו רק למלא את מהסודי הרגע ונכצר ממנו להבין מרגע לחכרו, ובאופן הזה אי-אפשר לדרוש ממנו שימת-לב לאחרית הימים, לעתיד רחוק, ועל כן בשעה שהציונות כבר הקיפה חלק הגון של האוכלוסים היהודים בארצות אחרות, לא השפיקה עוד לרכוש לה פה יותר ממספר קטן של צעירים, שרובם עודם סמוכים על שלחן אבותיהם ואינם יודעים עוד את מרירות החיים בארץ החררה הזאת. כי הגדולים, מלבד הדחיה הטבעית הנטועה בקרבם לכל רעיון חדש והופעה חדשה, גם אינם מוכשרים למפל בתנועה הזאת, וגם אלה שאינם נמעים על-ידי משפטים קדומים, דוחים אותה בשתי ידים, בתור משחק ילדים, שאינו ענין לגדולים, אשר עול הפרנסה הכבד עמוס על צוארם.

עתה נישתנה הדבר, מצבנו הכלכלי אמנם לא נשתנה, תנאי חייו לא הוטבו אף כמשהו, אדרבה, הם הולכים וקשים, אבל השנוי הזה נתהווה ברוחם של המונינו, מפלתנו הנמורה במלחמת הכוזרות, למרות האחדות המפליאה ששררה בשדרותינו, עלולה להביא לנו תועלת יותר הרבה מהנצחון, שנצחנו בהכחירות

אברהם דים	דינה גוראריה
מאורשים כאב תרע"א	
טארנאווא אצל זאגורז	קרעמענשטוג
משה קארנהייזער	אסתר לאמם
מאורשים כתמו תרע"א	
באבניא	קרוזאנוב

תועלת מן הצרה.

בקרב היהודים בגליציא עוד גדול האבל מאד. המפלה הנוראה, שנחלו בכחירות למועצת-הממלכה כנכלי התקופים ותרמיתם, דבאה לארץ נפשם, פישטה את העקמטיות שכלב העקשים הנתעים בשוא, והראתם לדעת, כי בין זרים אין לנו לקוות למאומה. ואת זאת חזקו זה עתה המניסטרס כפרלמנט, שהצדיקו את פקדיהם ומעשיהם היפים כדרוהביטש. כבר כאו לידי ההכרה הברורה, כי גלות כזאת אי-אפשר להמשך עוד, כי צריכים אנו להתאמץ בכל טאמצי כחנו לשים קץ לה, אם לא נאבה כי תשים היא קץ לנו. שעה של מצב-נפש כזה היא היותר מוכשרה להתחלת תעמולה ציונית ככירה בקרב שדרות המונינו בגליציא. הכל מודים, כי בגליציא לא הכתה עדין התנועה הציונית ישרים חזקים כמו כיתר הארצות. תנאי החיים הקשים של היהודים במדינה הזאת והפוליטיקה של המפלגה השלטת העסוקה רק בדכוא החלשים

בענין המונוגים. עלה כרצונה של הממשלה להעביר מונוגים ולהעמיד מונוגים. הפועל יהיה כוראי ועד של אנשים חכמים המבינים טיב ענין המונוג, שרכשו להם ידיעה שלמה ומספקת בדבר הזה, ויודעים הם ש החומר הראוי לעשות ממנו מונוג, צריך להיות דוקא איש מנוסה בעסק המונוג, שכבר שמש שנים רבות במלאכה הזאת, שיש לו צורת מונוג בעמדו על שלחן המונוג, כשרתו את האורחים, בהכינו את המשקה, איש שבידו לנהל ולסדר את הדבר כפי התכלית המכוונת והנרצה; ולא יהיה מי שיחיה; ובכן האם לא יחייב השכל האנושי הישר, שמשפט המונוג ינתן לאנשים כאלה המומחים בדבר? לי ולאחרים כפוני? זאת, ועוד אחרת, ואיה דין החוקה? אם יפה כחה של חזקת שלוש שנים, להעמיד את הכעל על חזקתה, חזקה של שני דורות כחזקתי אני, על אחת כמה וכמה. ומי זה יערב את לבו להוציאה מידי?

נשאר הוא ככית המונוג, שחכרה מהאדון וגם הוא ישב בשלוה, כלכל את ביתו כרוח וככבוד עד שקפץ על המונוגים רגזו של החוק החדש, בשול הפרפיניציות. ומה נעשה עתה? — שאלתהו אשתו — הפרפיניציות בשלות, ובמובן גם בית המונוג שלנו ככלל, ואנה אנחנו באים? נחויץ לבקש ולמצוא תרופה למכה הזאת. לקדם פני הרעה בעוד מועד.

אין כזה לחשוב ולחקור כלום, נעשה מה שעושים החוכרים כלם. אגיש בקשתי לרשות, שינתן לי משפט המונוג; ואין לפקפק אף רגע, שבקשתי תמלא ואז נשאר על כננו כמשפט הראשון.

אבל הלא שמעתו, שגם האכר סי' מגיש בקשה על דבר משפט המונוג. מפחדה אני מאד, פן — אל תפתח פה לשטן? —

מה הוא פן?

פן חלילה תבכר הרשות אותו, יען נוצרי הוא, על פני יהודי, ובקשתך תבטל מפני בקשתו.

אמנם לכאורה יש לחשוש בדבר, אולם הכה נחקרה: כלל גדול הוא בתורת החוקרים; נשנתכונן כאיזה דבר ורועים אנו להשיג מהות ואיכותו ולהחליט לפי זה אם הוא דבר מתוקן בשלמותו וראוי להתקים או הוא דבר חסר השלמות, שאין לו אפשרות הקיום, אז עלינו להסתכל בארבעה דברים יסודיים: בחומר, בצורה, בפועל ובתכלית. אם מתאימים הם האחד אל השני כפי שיוכיכ טבע הדבר, כלי חסר ויתר, היא ראייה מזהשית, שהדבר הזה הוא כר קיבא, ואם יתנגדו זה הוא סמן מוכהק, שהוא דבר שאין בו ממש ונופל הוא תחת ההפסד והכליון, ובכן נעשה את הבחינה הזאת

פיריטון

אשרי המאמין.

מוזג כן מוזג היה משה צבי, אביו ישב רוב ימיו בבית המונוג ככפר פי, שחכר מאדון הכפר והי שם בשלום וכשלוה. הוא היה איש חסיד מההסידים הראשונים, יודע ספר כמובן המלה בישנים ההן, ישר כדרכיו ותמים כמעשיו וכל יושבי הכפר כבדוהו ואהבוהו. את בנו משה צבי חנך על פי דרכו, בדרך התורה והאמונה, חזר תמיד אחר מלמדים למדנים וחסידים, שידריכו אותו בדרך הטוב והישר, וכן הלך משה צבי בדרך שהולינו אותה, בתמימות מעשיו וכישר נפשו, אולם כרוחו ובמחשבותיו שונה היה מאביו תכלית שנוי; תחת שהאב חי באמונה כלי ידיעה, והכלל "כל מה דעביד רחמנא למב עביד" היה לו לתשובה מספקת לכל ממה וכל פגע מבלי חקור והרהר; אהב הבן לחקור ככל דבר ולהבינו כיסודות כללי ההגיון שלמד. הוא התעסק לא מעט בספרי החוקרים מימי הבינים, רמכים, עקדת יצחק, עקרים וכיוצא בם, והם פעלו על נפשו, המסגלת לקלוט הישפעה מזולתה, וכן התרגל להביט על כל דבר בעין חוקרת. הבה נחקרה, המלים האלה היו תמיד שגורות בפיו כשבא להתכונן כאיזה ענין, או לחות דעתו כאיזה דבר, וכן היה נקרא בפי כל — גם כפי האכרים — משה צבי הפירלוסוף. אחרי מות אביו

נקב החר את הדין, והרצון החפשי של הרשות בטל את החקירה האמתית. נטל ממנו משפט המונוג ונתן להאכר סי'.

ומה תאמר עתה — שאלתהו אשתו כפרשה כפיה — מה תאמר על החמס והעול, שנעשה לנו? איה כח החקירה ואיה דין החזקה?

יודוע לכל שהמנעול אינו כשביל הגנבים; החקירה והשכל אינם כשביל אלה שמתכוננים לעשות רצונם והדין אינו כשביל..."

"ומה נתחיל לעשות? הוי אמללים אנחנו, מטה לחמנו נשכר."

מאין לקונגרס הזה ענין חשוב להתעסק בו, כי לפוליטיקה אין מקום עתה, בעוד שהמצב הפוליטי נטריקא לא נתכרר ולמסודות חדשים אין מקום מחסר כסף, עיני רוצים רבים להעמיד בקונגרס הזה בראש את העבודה הקולטורית, שגדחתה מכל הקונגרסים מחשש הרחקת העם. הננו רואים שהעם התרחק גם בלי זה, הקונגרסים אמנם לא מפלו בקולטורה, אבל ההכרות הפרטיות התנשאו למפל בה כל אחת לפי טעמה. איב אולי טוב יותר שיטפלו בה בהיתר, בלומר כפי האיניציאטיבה של הקונגרס, שידע יותר להזהר ויבקש את הדרך, שלא תהיה הקולטורה למכשול. ואפשר לקונגרס למצוא עבודה תרבותית שזה לכל גפשו, שלא יצאו עליה עוררין משום מפלגה. אבל בלי חברות סגורות ומוגבלות, הקלילולך גרמו תמיד פרוד בקהלות ויגרמו פרוד גם בהסתדרות הציונית. כל מה שיחליט הקונגרס בדבר הקולטורה צריך להיות למשקלת לכל ציוני ולכל איש מִי־ישראל המודה בתרבות עברית, אבל לא להסגר בתחום מוגבל וקרום חשד ודבות שוא וחפוש חטאים.

זה הכללי, הקונגרס הזה צריך לצמצם כל כחו להוציא את התנועה הציונית מתוך גדריו הצרות ולעשותה לתנועה עממית חיה, כללית ומקיפה את כל המפלגות, ולא במלחמת כבוש וקנאה וקנאות, אלא לרכוש לכבות עד שיבואו מעצמם בציון ויטמנו אחינו אתם, כמוכם כמונו ועבודתכם עבודתנו. עינינו ראו בגליציא, שלעבודה הלאומית בספירת העם ובחברות התנדב כמעט כל העם, ומדוע? יען לא הצטמצמה העבודה בחדרי החברות, אלא המנהלים יצאו אל העם ודברו אליו דברים מתושבים על הלכ. אלו השתמשו המנהלים בכחם זה לעבודה ציונית היו בלי ספק רוכשים את העם גם בשבילה. ולעבודה כזאת לא יקום שום שטן ומפריע והרי התרשלות היא, לכלי אמור מעילה פשוטה שאין המנהלים משתמשים בכחם זה גם לעבודה ציונית, לקרבה אל העם ולהרבות לה תומכים ופועלים. הם עצמם הראו, לפחות בגליציא, מה יש בכחם לפעול ומה הם זונחים כל ימיהם מתוך רפיון ידים והקלת ראש בחובתם. מעט יותר התאמצו ומעט יותר הרגשת האחריות ומעט יותר זיהות, שלא להקינט את העם בקלות דעת — וכל העם יעמוד תחת הרגל הציוני, ואז יהיה לנו הקונגרס האחד-עשר כללי, פרלמנט של כל האומה.

...והנה טוב מאד.

הכל נשאר כמו שהיה באוסטריא, ולמה לעשות חדשות, הכי הישנות רעות הן? שני שבועות עמל

שלמה? עימר העבודה של הקונגרס הנכחי צריך להיות, למצוא אופן למשוך את העם אל העבודה הציונית, כלומר שתהיה העבודה להיות מנופול בידי יהודים, שהם במקרה דברי ההכרה המקומית, ולהלל להיות תנועה עממית, שישתתפו בה כל פנות העם בלי הכרז. הציונות צריכה להפסיק את חייה המצומצמת בחדר הכברה או בית המקרא. עליה לצאת אל השוק, אל בתי התפלה, אל חדרי הקהל, להדיר אל כל מקומות הצבור היהודי, אבל בלי מלחמה, בלי כבוש בסערה. אם יסתנו הציונים עד שעלה בידיהם „לכבוש“ את הקהלות, אז תאכל המלחמה את כל הכחות ולא יהיה מי שיעבוד בציונות עצמה, כמו שראינו עד כה. לא ברעש, לא בסערה ולא בחרוף וגדרוף יכבשו הציונים את דעת הצבור, כי-אם בכח ההוכחה ההגיונית ובהתערכות עם הכריות. „החברה“ הציונית היא המכשול, שעכב עד כה את התפשטות התנועה בעם, והלא סוד גלוי הוא, שאין החברות מתעסקות כלל בעבודה ציונית, אלא בשעשעוים, שאינם מעלים ואינם מורידים והפסדן רב מתועלתן. כי החברות כלאו את הציונות בין ארבעה כתלים וסגרוה בפני העם. החברות נתנו לעם מופת בלתי מלבב משאיפת הציונות. העם, שאינו רגיל להתעסק בשום דבר, אלא לשפוט לפי ראות עיניו, ראה בחברות הציונות כנופיה של פורקי עול דת ומסור, אף שחריקת העול אינה בשום אופן תולדת הציונות, אלא אחד ממחנות ההיים, שהיו נגלים גם בלעדית ובאופן גרוע יותר. החברות ובתי המקרא גרמו בכל מקום לכשול הציונות עצמה בכל עיר. כי כאשר עיפ מקרה חדלו החברים לבקר את חדר החברה פסקו גם משלמי השקלים. ההסתדרות תוכל להתפשט בעם בלי רק בלי חברות, בלומר בלי כנופיות סגורות ומוגבלות. ככל עיר יקבצו שקלים ונדבות לצרכים ציונים מכל איש המכיר כבר ערך העבודה הציונית, אבל לא טכל איש שיחפוף להיות דוקא חבר להחברה המקומית. אין לבתי מקרא ולחברות שעשעוים שום דבר עם הציונות. אם יש צורך בעיר להכרה, לקלוב ולבית מקרא אסור לתת להם אופי ציוני, אלא אדרבה כלליים יהיו ואז יהיה מקום גם לחברה וגם לתנועה הציונית להתפשט בתוך העם בלי עלינו להתאמץ ככל מאמצי כחנה להכשיר את הפעולות הציוניות להפשיות כלליות, עממיות ולכלי תלות בהן שום פסול בעיני איזו מפלגה ונטייה. אלו הלכו הציונים בדרך כזאת בזיהרות, אז לא היה מקום לשום פרוד, לא לפרקציה סוציאליית ולא לפרקציה מזרחית, והעיקר, לא היה העם בכללו עומד מנגד.

שיכים לנו כלל, אברים מנוף אחר לגמרי, ולא באלה האברים המדלדלים. הנכרכים אחר גופנו כסרח העודף, וזה ברור ונכון.

„אבל השכחת את תוצאות הבחירות הקודמות? כחך-נפש לחבו או אחינו במקומות שיש להם רוב דעות, ועל ידי ערמת מתנגדיהם ונכליהם שבו מהמערכה בידיים ריקות, והמנדרטים נפלו בידי זרים, ומה יש לנו לסוות מהבחירות האלו?“

„באחד הכתלנים תדבר. הבה נחקרה; ידוע הוא, שהאדם יקנה שלמותו רק לאט לאט מדור לדור אחר. עד ידי העתים הרעות, אשר יעברו על דור ראשון והתלאות, אשר תמצאנה אותן, יקחו מוסר כני הדור האחרון, להטיב דרכם עד שסוף סוף תושג התכלית הנרצה. וגם אנחנו לא נקוה להשיג בבחירות האלו את התכלית, זאת אימרת, את מספר המנדרטים המגיע לנו כפי החשכון, כמו שלא קוינו בבחירות הקודמות, אבל כטוחים אנו, שהמפלגה שנפלו היהודים בבחירות הקודמות, העתים הרעות שעברו עליהם בשנים האחרונות והתלאות שמצאו אותם, כל אלה היו להם למוסר השכל והביאו חכמה בליים להיגן, עד כמה נחוץ להם להתאחד ולהזדור, ללחום בכחות מאוחדים בעד בחירת ציריהם; באופן שאפשר לקוות, שבבחירות האלו יגדל מספר הצירים ולאט לאט יובא הימים, שתושג התכלית הנרצה. נתכנסו יהודי הכפר בשבת שאחר הבחירות לבית תפלתם. „השמעת משה צבי — פנה אליו אחד — תוצאות הבחירות? השמעת באיזה אופן מבחיל גזלו את זכות הבחירה מידי היהודים, באיזה מיני ערמימיות ותחבולות אימות השתמשו מתנגדיהם לשלול מהם המתנה, שנתן להם החוק;

בשלוש והם מכווחים לנו כריאות הגוף להבא, אבל כינתים עצרו את כח הגידול וההתפתחות; המפלגה לא גדלה זה עשר שנים, לא-מצאה מסלות בלבנה העם, למרות צוק העתים וקשו השעבוד בכל ארצות מזרח אירופה ומחוצה לה. גם בשנה הזאת שנת הקונגרס לא נקבצו בכל העולם יותר משבעים אלף שקל, אעפ שהרעיון הלאומי עצמו, שהוא יסוד הציונות ותנאי מכריח לה, הקיף כבר את כל העם מן הקצה אל הקצה וגם אלה שהתנגדו לו בתחלה מוריס בו. העובדה הזאת הביאה את הנהגת המפלגה לידי מסקנה, שהחסרון מנה באופן ההסתדרות ועיב ערכה סדר הסתדרות אחר, להציעו לפני הקונגרס הזה, שיתחיל הכל מהדש, בנין המפלגה יתחדש מעיקרה מושב ההנהגה ישתנה עוד הפעם ולצורתה יהיה אופי דמוקרטי יותר, ואמנם זה היה החסרון, אבל לא מטעמים של המנהיגים. ההסתדרות הישנה לא היתה עממית, אלא מפלגתית ובתור מפלגה צרה לא התחשבה כלל עם העם, לא קימה את התנאים הנחוצים להעשות הסתדרות העם כלה, כמו שהוא צריכה להיות, אדרבה בכל תהלוכותיה הראתה, כי היא רוצה להשאיר גם להבא מפלגה מוגבלת, כעין חברה בעלת תפקיד אחד מצומצם. לא הנהגה המרכזית ולא הנהגות הפירציות בכל מדינה הראו השתדלות להרחיב גבול המפלגה, שתכיל את כל העם בלי רבדל, כמו שהיתה חובתם המובנת מאליה. בכל מקום פוגשים אנו במחנה הציונים את החפץ להפרד מן העם, להיות חטיבה בפני עצמם, להשאיר כעין חברה גרוה וסתומה ונעולה. ולא רק זאת, בכמה מקומות נגלתה גם נטייה להתריו כלפי העם, להקינטו ולנרשו מהסתפח במפלגה. ותרגים גדולים היו הציונים עד כה. כל אדם, שאינו לפי רוח איזה חשוב בהנהגת המפלגה, אעפ שהיה עובד למוכת כל העם יותר מאלפי ציונים פשוטים, החרס החרימוהו והודיעוהו, שאין לו חלק כתובם ולעג וקלס היו מנת חלקו, וכן עשו הציונים לא רק ליחידים חשובים, שיש בהם תועלת לעבודה הלאומית, כי אם גם לצבורים שלמים. ולמה זה יתפלאו מנהיגי הציונים, שהעם עומד מנגד, שאין מנהל הגון למפלגה, הרוצה לבסס את קיום אומתנו לעתיד? למה זה יאשימו את פלוני או פלוני על חסר האמצעים להנהגת המפלגה, מאין יתרכו ההכנסות אם לא התאמצו מעולם, שינתתף העם עצמו בתרומות המפעלים הלאומיים ורק אל מתי מספר הצעירים המקשיבים בכל מקום ומקום עיניהם נטויות, למלא את החסרון, מאין ימלאו אלה חסרון של מיליונים? אך יפרנסו מתי מספר צעירים ציבי אומה

כמוכן היה הענין הנכבד הזה הציבה שעליו סבכה שיחתם בו ביום.

„ומה דעתך אתה משה צבי חוקרנו? — אמר אליו אחד החברים — כמי תבחר? הואל נא לרדת לקרקע ים החקירה והעל לנו איזו פנינה יפחה.

גלוי וידוע הוא לכל, שהבכורה יתברך שמו נתן את הבחירה החפשיית לאדם לעשות מה שלבו חפץ, בידו לבחור בטוב לו ולמאוס ברע. ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב וכו' ובחרת בחיים. וחלילה לו יתברך להכריח את האדם על שלמות או על חסרון, כי לו היו הדברים הכרחים הלא אז היו הגמול והענש לבעוף. הבחירה החפשיית היא אבן הפנה, עמוד התוף, שאמנתנו הסהורה המאשרת אותנו בזה ובכא עומדת עליהם. ומלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא, גם ממשתלנו הרוממה, הדורשת שלום כל יושבי ארצה וטובם, נתנה זכות בחירה חפשיית למועצות הממלכה לכל איש ואיש, בלי רבדל ופרדות — וגם הבחירה הזאת היא היסוד החזק לשלום העמים השונים, המתאחדים תחת דגל ממשלה אחת. כל עם ועם יבחר את ציריו הראויים להגן על זכויותיו, לתבוע את תביעותיו, ולדרוש דרישותיו, ולשמור עליהם, שלא תגע בס יד לרעה — ובכך נעלה הוא מעל כל ספק, שכל עם ועם יודע להשתמש בזכותו, להנאתו ולטובתו, לבחור באלה המרוצים להם ושיש לסמוך עליהם, שימלאו את מלאכותם באמת וצדק. גם אנחנו היהודים לא נגרע מיתר דעמים, ובמקומות שיש לנו רוב דעות נבחר בצירים מאחינו, שהעטרה הזאת הולמתם, שמכאבונו כואב גם להם, ופצענו גם להם פצע, מתאבדים בצרתנו ושומחים בשטחתנו ולא באלה שאינם

ואך יתפלץ כל לב ויתפקע מרעת האהים הנפשעיים, שערכו זבח כאנשים נקיים?

„רבתי — קרא בקול מזור בקפצו ממקומו — רבות סבלנו מידי החוקים ממנו, סבלנו והחרשנו; רבות צרונו התקפים ונשאנו כשרנו בשנינו, שללו זכויותנו ונענינו להם בראשו; קפחו פרנסותינו ואמרנו גם זו לפנו, קבלנו את היסורים — לא מאהבה כמו שרבים לענו לנו — רק מתוך אין ברירה. אם גם צעקנו לא היה מקום לבעקתנו, ולא נמצאה און קשכת לתלונותינו הצודקות, כמקומות הגבוהים לא היה מי משלנו להמליץ בעדנו, לריב ריבנו ולדין דיננו. וכן אנוסים היינו לישוב יד למו פה והיינו כהרשים וכאלמים והנה נוצר החוק של בחירה חפשיית, חוק שאינו מכדיל בין עם לעם, והוא שנתן לנו את היכולת, לבחור את צירנו, שירימו קולם בעדנו, לתבוע עלבוננו להגן מעט על הינו התלויים לנו מנגד, להיות לנו מחסה מזרם אוניגו בנפש הסוערים להשיחיתנו. והנה קמו אנשים רשעים, רוצחים, חומסים, וביד חזקה שלחו ממנו אוג הזכות האחת הזאת, שהיא לכדה כוחנו הדל מול התקפים, העל זה נחויש ועל זה נתאפק? לא, נסיר המחסום מפינו, החרשנו דיינו; נרום קולנו עד שיודעוהו הבתים הגבוהים, תרעש הארמה תחתיהם, ישמעו יושביהם הישרים וישפטו משפטנו. נמחה נגד החטם והשודר שנעשה לנו, נמחה בכל תקף ועני, ובטוח אני, כי ישם שם, במקום הצדק ישמעו בקולנו ויוציאו לאור צדקתנו...

פרמיסלה, יהושע שפירא.

משנת 1551 והלאה היתה הזכות הזאת לכל הרבנים הכלליים של ג' הארצות, של פולן הגדולה (הרב בפוזנא), של פולן הקטנה (בקראקא) ושל רייסן (בלבוב). גם ליהודים ספרדים, שהתיישבו כפולן נתנה הזכות המיוחדת הזאת. בנו של זיגיסמונד, ששלך תחתיו מנה גם הוא יהודים רבים לעבדי המלך וזכה להם את הזכות הנ"ל. כן זכו בזה היהודים יצחק בן נחמן ויצחק בן אברהם והיו פטורים ממשפטי הפקידים, רק לפני המלך היו עומדים למשפט.

בתור פרנס ומנהיג של קהלת בריסק היו ידי ר' שאול מלאות עבודה, כמו בכל ערי פולן וליטא היו גם בבריסק דין ודברים בכל עת בין הקהלה היהודית ובין האזרחים הנצרים. המענות והתביעות היו בדבר חלק היהודים בהכנסות הממשלה. כי המלך זיגיסמונד הראשון קצב ביום 22 בחדש אוגוסט 1529 את רבע ההכנסות לקהלת היהודים. האזרחים ערערו על זה וביום 20 במאי 1531 בטל המלך את הזכות והניח להנהגת העיר את ההכנסות. בשנת 1580 תבעו היהודים את רבע ההכנסות והמלך סטעפאן באטורי קבע ועד לטיין בדבר. ביום 4 במרץ נועד הועד: אסטאפי וואלאוויטש מזכיר הממשלה לעניני ליטא ושר בריסק וקורבין, ניקולאי פאץ שר החצר בבריסק ואדס פוציעי שופט בריסק והזמינו את שני הצדדים. מצד היהודים טענו זקני העדה טוביה בוגדאנוביטש, אלעזר בן אברהם, שאול יודיטש, כיניאש בן זיסקינד, אלעזר בן הושע, זיסל יעזוריטש ואברהם בן ראובן, ומצד העיר טענו יעציי העיר ושופטים תחת הנהגת הפרוקונסול יוסף האנסקי וראש האזרחים טאטיאש ספאקוביטש. המשפט נמשך שנים אהדות, כתחלה לא אבו באי-כח העיר לעמוד לפני הועד באמנם יעציי זכות קדמונה פטורים הם מלעמוד במשפט, ורק המלך יוכל לשפוטם. אחיב נאותה העיר לבוא אל הועד ואחרי המענות והמענות יצאו היהודים חיבים תביעתם נדחתה. אולם בכל אופן הריחו היהודים, במשפט הזה, כי דישינו זכויותיהם הישנות, לעסוק במסחר ובמלאכות כלי מפריע מצד האנודות הקתוליות.

בשנת 1592 התאונן "עבד המלך" שאול יודיטש בשמו וכשם הקהלה בריסק על בית המשפט העירוני, כי אינו שופט בעניני היהודים לפי חקי המשפט הפולניים, כי-אם המשפט המגדבורני והיהודים באים לידי הפסד. אז הוציא המלך פקודה ביום 10 אקטובר 1592 למועצת העיר ולבית הדין לשפוט את היהודים רק במשפטים הפולניים. הפקודה הזאת היתה ליהודים לתשועה גדולה, כי פטרתם מהזקק למשפטים המגדבורנים, שהעיקר להם מאד. אין פלא שרשמו את הפקודה בספר כתבי דוכיות של כל יהודי ליטא והציעוה לכל מלך חדש לאשרה. כן הוצעה לפני המלך יאן קאזימיר בשנת 1679, לפני המלך יאן השלישי בשנת 1676 ולפני אוגוסט השני הזכירי בשנת 1720. והדורות הבאים קראו את נוסח הפקודה: התאונן לפנינו (לפני המלך) עבדנו היהודי מעירנו בריסק שאול יודיטש בשמו ובשם כל היהודים בעדת בריסק. כן נשאר השם הזה שגור בפי כל.

כישנה אחיב (1593) בא ר' שאול עוד הפעם לפני המלך בתלונה על ישרי בריסק, כי הם מבריעים בדינים בין יהודים ויהודים, אף שדינים כאלה שייכים לביד של ישראל. הדבר היה תלוי בבאור השם, דיניי ישראל, היהודים תבעו תקף ועונו לדיניהם בדיני מטונות וכעת הזכות הזאת היו נוהגים מעולם לשלם לשר העיר חמישים זהובים לשנה בתור תשורה ולשרי העיר האחרונים היתה התשורה מעט. ביום 14 יוני 1593 הוציא המלך פקודה, בהשתדלות עבד המלך שאול יודיטש, כי בדיני מטונות בין יהודים יכריעו רק בית-הדין הרוחני (דיינים) ואין ליהודים לשלם לשר העיר רק חמישים זהובים לשנה. בזה נתחזקה האוטונומיה של קהלת היהודים בליטא ולודוץ הפקידים הושש קץ (כתבי דרונית מערכית של רוסיא כרך 1 עמ' 248).

(סוף יכא.)

והצרפתים — על הצרפתית! מובן כי נגד התבוללות כזאת, כלומר, כדי לעצור בעד התבוללות יהודי מדינה ומדינה עם שכניהם, צריכים לחנך את הדור הצעיר ברוח עברי לאומי, שיתגאה בעמו, כי גדול הוא כעבר ובהוה, בתרבות העברית ובספרותה העשירה, אבל אם נסכם את כל שאיפות ההתבוללות במקומותיו השונים, אין לנו שאיפת חלק מיושבי מדינה זו או אחרת, לחקות את מעשי הגוי אשר הוא יושב בקרבו. אלא שאיפת חלק אחד מיושבי כדור הארץ לכטל את עצמותו ולהטמע. אין פה מלחמת היהודים עם הפולנים הצרפתים וכו', הדורשים, כי חיי היהודי ילבשו צורה פולנית, צרפתית וכו', כי-אם מלחמה ליהדות עם שונא! הדורש, כי היהדות בכללה תלבש צורה אי-יהודית, ולמלחמה כזאת צריך ללמוד תכסים אחרת ולהיות מזוין בכלי-נשק אחרים, ושריון של היהדות כלה, הוא הדת והלאומיות, ורק כאשר נספיק להדור הצעיר בכל מקומות פזוריהם את צרכי היהדות הדתית הכתובה והמסורה, את ערכיו הלאומיים ואידיאליותה, הידיעות והדרישות הנחוצים למלחמת הקיום, — אז יקום לנו דור מזורז וחמוש, כגבור הודם במלחמת עמם וארצם, לוחמים בעד קיום האומה, וקיום עצמם! בר-מול.

ההגדה ע"ד המלך היהודי בפולן.

פאת ד"ר מאיר באלאבאן.

(המשיך).

בחדש מאי שנת 1578 הונחה שוב בליטא משרפות המלח ואת כל העסק חקר שאול יודיטש מיד הממשלה. מקום המשרפות היה בקודנא, ומשם הובא המלח בחביות לקראקא ונשלח ברפסודות על הגר למכירה. החוכרים שלמו בעד "משא" אחד מלח עשרים זהובים ולקחו בקראקא זהוב אחד בעד חבית. (נוסכים תולדות היהודים כרך 5 עמ' 189). שאול הזיז את העסק רק שתי שנים, כי נמצא שטר חכירה משנת 1580, שהממשלה החכירה את המלח ליהודים אהרים בבריסק; טוביה בוגדאנוביטש, אלעזר אברהמוביטש ולפיטאן שמעלעביטש באותן התנאים, שחבר בהם היהודי שאול. (כתבי הקומיסיה הווילנאית כרך 3, 304).

העסק הישני של שאול היה חכירת כל המכסים בגליל בריסק, כמו מכס הנשרים, הדיגות, המהנות ומס היישי והשכר. בשטר החכירה מיום 11 פברואר 1588 כותב המלך זיגיסמונד השלישי: בעצת אדונים רמים אהדים, שהללו את ישרו של היהודי הבריסקי שאול יודיטש, שהרכה את הכנסות הממשלה בימי המלכים שקדמו לי כמכס הגבול והמסלות... הננו מוסרים בידו לעישר שנים את הכנסות המעודה בבריסק. (ברשדסקי). בכתב מיום 1 במאי 1589 אנו רואים, כי היה לשאול שותף בעסקיו ושמו עוזף (יוסף). הכתב נכתב בעבור משפטם, שהיה לשני השותפים עם ההנמן מלוק, שהיתה לו זכות המשפט ברבע מן העיר בריסק וקפח את זכות החוכרים.

החכירות הגדולות של שאול קרבוהו לפני חצר המלכים. המלך סטעפאן באטורי הוקירהו מאד והמלך הנ"ל מנהו ביום 7 בייני 1589 ל"עבד החצר" או סרסור החצר; "לפי שראינו — כותב המלך — את העבודה הנאמנה ואת השקידה של עבדנו היהודי בבריסק שאול יודיטש, עשינו אותו לעבדנו, גמען יכיר את חסד המלך. אנו עושים אותו ואת נכסיו וכל רכושו חפשים ממשפטי כתי הפקודות של המדינות המצודות והערים עד יום מותו ופטור הוא מלעמוד למשפט בדבר גדול או קטן לפני שום פקיד, רק מלפנינו יצא משפטנו. (כתבי דרונית מערכית של רוסיא כרך 1 מספר 190). — התאר הזה, "עבד המלך", לא היה כבוד בלתי מצוי בימים ההם, גם הוציאה מתחת רשות השופטים הרגילים דיתה שכיחה, בימי זיגיסמונד היתה הזכות הזאת גם לשאר היהודים חוכרי המסים הכלליים, כמו אברהם הכיהמי, פראנץ הקאזימיר, בן אסתר, מיכאל עזופוביטש הנ"ל, וכן כל הרבנים הכוללים י' אשר ור' פריץ בקראקא (1518). ר' נדר) פישל ור' שלום שכנא (1541) כמו שהוכחתי בטאמרי בקובץ יעבר' מטארינא חו' 1—2 סמ' פטרבורג 1910.

השנחותיו על התפתחות עצמיות וכשרון הילד יהיו עבריים; היסוד העברי יכה שרשיו בלב הילד, וכל הלמודים והידיעות, אשר כיהים ממציא לו — תהינה בנויות על אשיות הרוח העברי, באופן שיצאו משם אנשים עברים, שהיהדות והאנושיות ימצאו בהם חפץ, בהיותם אנשים בעלי דעת ונטום, השכלה ותרבות, אכל נאמנים לעמם ונמסרים אליו בכל לבם.

שונה היה הדבר הזה אצלנו עד כה, שכל החנוך הצמטצם בצד אחד טובבל ובמקום אנשים יצאו לנו מהחנוך הישן, בעלי טוס, ומיום שנבסקה חומת הגישו ונפתחו שערי ההשכלה לפנינו, נתחלק מחנה ישראל לשנים; החדרי הישן עם החנוך שלו שהוא עתה כמטבע שנפסלה צורתה, חנך וגדל לנו יהודים כשרים ואמתיים, במלא מוכנה של המלה. — את הרבי מבלו ורומה לו, וביהים הכללי — אנשים כראוי, מועילים להאנושיות — כפרופ' שטרנבך למינו; שני לאומים נפרדו ממעינו לבית המדרש — יעקב מפרנס לצאת, לבית עבודה זרה עשו מפרנס לצאת, ובשעה שהיחדר לא המציא להילד העברי את החמר הדרוש לו בתור איש, באותה שעה נול ממנו ביהים הכללי את כל החנוך לו בתור יהודי, באופן שמכאן יצאו יהודים, ומשם — אנשים... עד שנחלגלל הדבר ודרשו כי החנוך אצלנו טוען, עבור צורה.

מובן מאליו, שהחנוך הנהוג מחדש צריך לאחד את שני הכחות כלם, ולמלא מהאחד את חסרון השני; בית-ספר עם חנוך עברי לאומי מוכרח למלא את מקום שניהם. אבל כפי הנראה לא תוכל ההסתדרות לשפס ולתרבות העברית, לעשות דבר כזה, למרות חפצה הטוב; ביחוד קשה הדבר בנוגע לאותו החנוך הדרוש להילד להיות עברי על ידו, כל זמן שהחנוך העברי הוא רק מושג של "לאומיות" בלבד, כאמת השם חנוך עברי הוא מושג יותר רחב והוא נושא בתוכו כל מה שסגל לו העם העברי — הדת והלאומיות!

מה שאפשר לאחדים מהסופרים העברים הצעירים להיות יהודים לאומיים בלי דת, או גם יהודי בן הדת הנוצרית — הדבר הזה עוד יותר מבוחך מפולני בן דת משה! — אי אפשר בשום אופן אצל צעירים העומדים להתחנך, הסופרים הצעירים האלה, לולא ישאנו על ברכי היהדות המסורתית ושאנו לתוכם את כל אידיאליותה של אומתנו, ולולא חנכו ברוח יהודי העומד תחת הישפעת אותה הדת, אשר הם בועטים בה — כי אז לא מצאה בהם היהדות הלאומית כל שם ושארית, לב תינוק מיכרח לקבל אל תוכו כל תורת העם העברי ולמלא את כל חלליו בכל מה שיש לנו ביהדות, ואם נאמר: חנוך לנער על פי רוח העברי, בעל כרחנו נאלץ להלעיטו מהדת היהודית, לספי ליה כתורא. החנוך ברוח העברי הוא: כל החכמות והידיעות, התפתחות כחותיו הרוחניים, אשר אנחנו מאפשרים לה יתרבונו רק על נפודת הדת היהודית. הנער לא יתנאה רס בגביאנו ובתנין לבד, אך גם בחכמי התלמוד ובהתלמוד; משה יהיה גדול בעיניו לא רק בתור גבור האומה וגואלה, אלא גם בתור מנחיל התורה וכן הלאה. חנוך עברי לא יתכן באופן אהה, כי אחרי אשר נחפז לרכוש לנו ולבנינו מדות והיהדות הלאומיות כעל כרחנו נלכש צורה לאומית בחיינו הפרטים כמו בשל הצבורים, כי זה הוא תפקיד היהדות הלאומית וניטום יהודי כהחיים הפרטיים הלא יש לו פנישה עם הדת!

את המכשול הזה, של לאומיות לחוד ודתיות לחוד, אנו פוגשים לא לכד על דרך החנוך בלבד, אך גם בכל מוסד צבורי לאומי, ומה באה כל הצרה הזאת וכל הרעש, אשר ירעישו עלינו מתנגדינו ואשר יתנו אמתלא לדבריהם: כי התנועה הלאומית היא מתנגדת ליהדות המסורה, ושםכנה צפויה ממנה אל היהדות הדתית. — עד כמה שצדקו בדבריהם אין עת האספה פה, אבל בזה צדקו, שאין להפריד ביהדות בין דת ללאום!...

והסכה הראשית של שיטת רבים ממנהיגינו היא מעותם הגדולה, אשר טעו בצאתם למלחמה על ההתבוללות הרעה, ומעות אחת לכלם: המנהלים הגליציים ילחמו בכל כחם בהתבוללות היהודים עם הפולנים, האשכנזים — בשל אשכנזים, הרוסים יצחקו על התבוללות רוסית, והסכה הראשית של שיטת רבים ממנהיגינו היא מעותם הגדולה, אשר טעו בצאתם למלחמה על ההתבוללות הרעה, ומעות אחת לכלם: המנהלים הגליציים ילחמו בכל כחם בהתבוללות היהודים עם הפולנים, האשכנזים — בשל אשכנזים, הרוסים יצחקו על התבוללות רוסית,

במזיט לידידנו מר בצלאל ליכט פה לארוסו את מ' לאה ליעבערווערט בקומראג. לוי יצחק האבער, יעקב אויסשטיין — בוכרא. בבמזיט, אושר והצלחה אכרך את רעי היקר מר משה הערצבערג לארוסו עם מ' שרה שוסס בדעמביצא. דוד אדלער. הננו מביעים בזה תודה רבה לכל אלה שברכנו לארוסנו. נחום אויערבאך, פנינה קנטר.

אל קוראינו הנכבדים.

הננו מכינים שנויים גדולים למוכר במערכת "המצפה" גרכוש לנו עוזרים מגדולי הסופרים העבריים; נתחיל בקרוב להדפיס "ברמת המצפה" ספורים עם נקודות להרגיל את צעירינו בקריאה נכונה ולעשות זאת הגליון שעשעיים לכל קוראיו; נפרסם לעתים תכופות מאמרים כלכליים מעניני המסחר היהודי (בזה יואילו מוראינו הסוחרים המומחים לעזרנו, יוכלו לכתוב בכל לשון ואנחנו נתרגם) ועוד תקונים טובים כמו שיראו קוראינו בגליונות הבאים. אך לתקונים כאלה דרוש כסף. לכן נבקש מאת קוראינו לתמוך בידנו ברכישת הותמים חדשים כ"א במקומו. אלה מקוראינו הרגילים לשלם כסף החתימה למר נפתלי האף יואילו הפעם לשלוח יזירת הכסף ישר אלינו, כי לא יסע בימים האלה והכסף חסר לנו. המערכת.

מאת האדמיניסטרציא.

נבקש מאת קוראינו, שלא ישלחו לנו פקודות להדפיס ברכות מזיט או לשלוח גליונות אחרים בהקפה, כי אי אפשר לנו לנהל פינקסים ולשלוח תביעות עד השכונות של פרושות. המעמים עלינו עול כזה ידע נא מראשו, שלא נמלא פקודתו ויהי מי שיהיה. אל יביאנו איש לידי נסיון וסכסוך על דבר קטן כזה. אפשר לשלוח את הסכום הקטן מיד במרקאות ולא לזקוף במלוח.

המצאה מפליאה.

מכונת הכתיבה המאושרת (פאטענט-שרייבמאשינע). נחוצה לכל אדם, נתקבלה בכל כדור הארץ. באותיות גדולות למניית או עבריות כתב מהודר ומשובלל. באחריות לחמש שנים. המחיר נמוך, רק 30 בתר. תשוכחנ"ג D. Reiss & Co Bolechów. חראשון הקונה בעיר אחת מקבל שוקנא 5/10 אם לא יפיק הקונה רצון מן המכונה אקבלנה בחזרה ואשוב את המעות עם ההוצאות מיד.

ענבים. גדולים, טובים, מתוקים, העולים על שחקן מלבים, בכל יום חדשים מן הגפנים אני שולח בחבילה בת 5 סילוגרם בעד 3.50 כתרים לכל מקום. L. Altneu Versecz 17 (Ungarn).

פישל שעללער מאורשים בתמוז תרע"א

בבמזיט וכרב עושר ואושר הנני מברך את רעי מר שמעון גאמליעב בירוסלב לארוסו עם מ' קלארא שטיינפעלד בלאנצוט. מזיט להוריו. מאנעס פריעדמאן כ"ץ — ראדימנא. תזל כמל ברכתנו במזיט להעלמה מ' יומא בת דודנו מר זעליג טענענבוים לארוסה עם מר שדום פרייזינער באַלעשיצע. הירש שטערנליכט, הירש טענענבוים — ציעשאנוב. מעומה לכי הנני מביע במזיט לרעי היקר מר משה הערצבערג בלובאטשוב לארוסו עם מ' סאלא שוסס בדעמביצא. מזיט להורים ולכל המשפחה. אברהם ווינער — דובעצק. אנו מברך במזיט את שייב מר יעקב טענער בקולבושא לארוסו. פינחס ראפאפורט. מזיט לך בן דודי מר יעקב טענער לארוסך ומזיט להוריך היקרים. נפתלי געלדזעהלער. ברוב חבה הנני מברך את גיסי מר משה קארני-הייזער בבובניא לארוסו עם מ' אסתר לאמס במזיט. מענדל שטרן ורעיתו. מעמק לבי אביע במזיט למ' בלהה רובין פה לחתונתה עם מר ליב האַכמאן בווייערויניץ. מזיט להוריה. נטע יונה דריימאן — ציעשאנוב. מחדרי לכני אביע במזיט לאחותי היקרה מ' בלהה ולחתנה מר ליב האַכמאן בווייערויניץ בפולן. מזיט להוריו. יצמשון רובין — ציעשאנוב. בחבה ובהדרת כבוד נברך מעמק לבנו את ידידנו החשוב מר ישראל פאנעלפאנג בטרנוב לארוסו עם מ' פריידא גוטער שם במזיט. משה אלכסנדרוביטש, מרדכי לייבלער — קראקא. הנני מברך ברב חבה את ידידי מר ישראל פאנעלפאנג בטרנוב לארוסו במזיט. אברהם צימערשפיץ — קראקא. במזיט הנכונה. מעמק לבי בניל יחידה אכרך את ידיד מר שמואל שערף בקיטוב לארוסו. שלמה שטיין הוטל סאלאמי. אנו מברכים את אבינו היקר הגביר המפורסם מו"ה יואל היילפערין בבולחוב לקשר האירוסין, שנמשר אחינו מר יצחק אייזיק עכ"ג מר דבורה בת הגביר הנכבד מו"ה ישראל משה וויזנער בסלאטוויניא הסמוכה לסטאניסלב. האחים היילפערין — בולחוב.

ועד חלשון. היעד, שנקבע בירושלם לעסוק בשכלול לשוננו העברית, פרסם עתה את סדר עבודתו, שנתקד אחרי מועצה שר כל החכמים העברים בירושלם בישיבות אחרות. ואלה פרטיו: תפקיד הועד ללשון העברית (א) להכשיר את הלשון העברית להיות מדוברת בכל מסנות החיים, בבית, בבתי-הספר, במסחר ובמזיט, במלאכה ובחברות באמנות ובחכמה; (ב) להשיג שיטתמר בה אפי' המזרחי, מבטאה ובנין המלים והפסוקים והסגנון ולתת בה רוח חדש, שיוכל אדם להביע בה כל מחשבותיו בלי מעצור וכבודות. עבודת הועד. בכדי שיוכל הועד למלא תפקידו, יעסוק בעבודות האלו: (א) יפרסם את המלים החדשות, שנתקבלו כבר בלשון ואינן שגורות עוד בפי העם; (ב) ישלים עוד מלים חדשות חסרות לאי-אלה מושגים; (ג) ישתדל להרגיל את העם במבטא הספרדי, שיש בו הבדל יותר גדול בהבעת האותיות השונות; (ד) יקבע את חסי הכתיבה והסגנון ויתאמץ לבער אחרי הטעויות הרגילות. מקורות הלשון. (א) הועד יחקור בכל הספרות העברית ויוציא משם (1) את המלים העבריות המפוררות, שנתחדשו בכל הזמנים. בהיות הוראת איזו מלה מסופקת יבררה הועד על סוד מדעי; אם הברור אי-אפשר ייצר מלה חדשה תחתיה, למנוע הספק. (2) מלים ארמיות, היכולות להשלים איזה חסרון, יתן לרן הועד צורה עברית, שלא ישתמשו בהן בצורתן הורה כמו שהתרגלו הסופרים הצעירים. המדמים שבוה יתכנו מודרניים. (3) במלים זרות אירפיות ישתמשו רק אם אפשר לתת להן צורה עברית וכבר קנו להן זכות אורה בלשוננו. (ב) להשילם מלים חסרות ייצר הועד מלים חדשות משרשים שנסבחו או ששמושם מוגבל עתה או משרשי מלים מלשונות בני ישם, מארמית, צורית, מצרית וערבית. מלים זרות ימנעו ככל האפשר כמושגים חדשים מענפי החכמה והתעשייה ייצר הועד מלים לפי חלקי המושגים והרכבתם ולא יכניס מלים זרות, שאין להן צומה עברית. המלים החדשות תתאמנה לא רק לחקי הלשון, אלא גם לרגש האסתתי.

האפראט דר. וועהלע אין דרעזדען שרייכט: דאס נאטירליכע פראנץ יאועף-ביטטערוואסער האבע איך אין מיינער קליניק פיר פרויענקראנקהייטען מיט בעסטעס ערפאלג אנגעווענדעט. אינפאלע זיינער מילדען אונד דאבייא זיכער אפפיהרענדען ווירקונג האן איך דאס "פראנץ יאועף-וואסער אויף דאס אנגעלעגענטליכסטע עמפפעהלען.

המצאה מפליאה.
מכונת הכתיבה המאושרת (פאטענט-שרייבמאשינע). נחוצה לכל אדם, נתקבלה בכל כדור הארץ. באותיות גדולות למניית או עבריות כתב מהודר ומשובלל. באחריות לחמש שנים. המחיר נמוך, רק 30 בתר. תשוכחנ"ג D. Reiss & Co Bolechów. חראשון הקונה בעיר אחת מקבל שוקנא 5/10 אם לא יפיק הקונה רצון מן המכונה אקבלנה בחזרה ואשוב את המעות עם ההוצאות מיד.

ענבים. גדולים, טובים, מתוקים, העולים על שחקן מלבים, בכל יום חדשים מן הגפנים אני שולח בחבילה בת 5 סילוגרם בעד 3.50 כתרים לכל מקום. L. Altneu Versecz 17 (Ungarn).

"הפרחים"
העורך והמו"ל י. ב. לבנר
שבועון מצויר לבני הנעורים
שנה שלישית
מחירו לשנה 5 רובל, בחו"ל עוד 60 ק"י.
ובערך זה לרבע ולהצי שנה.
Lugansk (Russie)
Red. „Haprochim“.

בערלין — אריענטהאטעל
שיפבויערדאס 6 אם באהנהאף
פרידיכשטראססע
כשר ערספאלאסיגעס דעססאראן
ליפט, טעלעפאן, בעדער, עלעקטרי-
שעס ליכט אין אלען עטאזען.

יצא לאור ספר תולדות תנאים ואמוראים
בשלשה חלקים
אלף ושלש מאות עמודים גדולים, יכיל בקרבו קורות ימי חיי רבותינו הנזכרים בשים בבלי, וכל המפרשים מן שמעון הצדיק עד סוף רבנן סבוראי, דברי ימי חייהם, ושטתם, אבותיהם וביבי, סדר למודם, רבותיהם, חבריהם ותלמידיהם ותקנותיהם כל המאורעות והקורות בימי חייהם מסודר ע"פ א"ב עם באורים והגהות וגרסאות יקרות. — מחיר כל השלשה חלקים כאנגליא 10/6 (מכורך 13/6, רגל מכורך 20/- באשכנז 12 מארק (מכורך 15 מארק) בצרפת, הולאנד, אוסטריא, אונגארן ורומניא 14 פראנק או כתרים באמריקא קאנאדא 3 דאלאר. נאכנאחמע אין באנגליא גם יצא לאור הספר המפורסם **אגרת רבינו שרירא גאון** עם באור יקר בשם **פתשגן הכתב**, מחולק בפעם הראשונה לשלשה חלקים ופרקים מחיר הספר באנגליא 2/6 (רגל מכורך 5 שילינג), 2,50 מארק, 1 רויכ 3 כתרים הכל עם המשלה. מאת הרחי"ר **אהרן הימן** בעל המחבר ספר בית ועד לחכמים. מחיר הספר בית ועד לחכמים 4, 5 מארק, 6 פראנק, 2 רויכ 1 1/4 דאלאר. למוכרי ספרים הקונים לפחות 10 עקסעמפ, ינתן ראכאט. — אדרעסע להמחבר **Rabbi ARON HYMAN, 3a Tenter street, North, London E. England** המחברים אל ישלחו את ספריהם בחליפין, אלא ישלחו כרמים כפול ויקבלו תשובה.

כל הקונה מיזנו את הספר הסנציונלי רב הענין הידות ההגרות הנפלאות על דבר עשרת השבטים בעד שני כתרים יקבל עמו יחד ספר טוב וגדול כמוהו הנם וחפשי. בספר הזה יזכה רק מי שיקנה מעכשיו. שום יודע עברית ואוהב ספרים אל נא יססיד את שעת הכשר הזאת. — בזקיפה (נאכנאחמע) אין כראי לשלוח, כי מחיר דזקיפה בבית הרואר 55 הלר.

ספר טוב חנם!

BÜCHERLEHRUNG

Sie brieflich, auch Schriftlich, auch Eserhöht Ihr Gehalt

Verlangen Sie gratis Probe

von Buchrevisor **F. SIMON**

Abel Brieflicher W. 35.

BERLIN

Bücher Lieferung gegen Monatsraten

Graetz, Gesch. d. Juden 13 Bde. 20,,
 Meyers, Convers. Lexicon 20,,
 Brockhaus „ „ 17,,
 Spammers, Jll, Weltgesch. 11,,
 Brehms Tierleben 11,,
 Leixner, Literaturgesch. 4,,
 Kaufm. Bibliothek 5,,
 Weltall und Menschheit 5,,
 Allgem. Naturkunde 10,,
 Sämtliche Klasiker (Illustr.)
 Gediegene Belletristik „

Alles in neuesten Auflagen, prachtvoll gebunden liefert gegen Monatsraten von K. 5.— aufwärts:

A. WEISSMANN
 Podgórze (Galizien).

Kauf. Fern-Unterricht!

בוכפיהרונג (אללע מעסאָדען) האנדעלסמאָדעס
 דענקן דייטשע שפראכלערע, קויפס. דעכענען האנדעלס-
 עט וועכעלערעכט, ווארענקונדע, געאָגראפיע, שענשרייבען,
 וועלטגעשיכטע, עספעראנטאָ-וועלטשפראכע,
 סטענאָגראפיע, (אלע סיסטעמע) א. ו. ו. קאנן יעדערמאן
 אָהנע בעזאָנדערע פאָרקענסטויסע אים ברייטפליכען וועגע
 אונד אין קורצע צייט גרינדליך ערלערנען. — האָנאָראַר
 מאַססיג. — בייא גלויבצייטיגער טיילנאָהמע אן 4 לעהר-
 פעכערן.

STENOGRAPHIE GARTIS.

אנפראגען נור געגען רעטורקארטע, פראָספעקטע K 0.50
 ערפאָלג גארנאָנטירט.

Erstes commerciales Unterrichts-Institut.

Abteilung für briefl. Unterricht

A. WEISSMAN, Podgórze Krakau H.-E.

M. Gutwirth, Krakau MOSTOWA 3.

liefert Knochenmehl und Thomasmehl in jeder Gehaltslage zu sehr billigen Preisen. **AUSSER KARTELL.**

Zwei arithmologische Preisrätsel

aufgegeben durch den Erfinder des wundervollen Gesundheits-Bruchband k. k. Patent Nr. 41589 heilend und ohne Druck radikal wirkend.

I.

Wer es trifft die Zahl, welche wenn man diese dividirt durch 101 soll 38 zurückbleiben dieselbe Zahl „ 103 „ 0 „ „ 105 „ 17 „ „ 107 „ 0 „ „ 109 „ 4 „

II.
 Die Zahl welche wenn man diese durch 103 dividirt soll 4 zurückbl. dieselbe Zahl 104 „ „ 73 „ „ „ 105 „ „ 2 „ „ „

Der Auflöser bekommt das Bruchband 50% Lilliger Soll jemand an die Möglichkeit solcher auflösungen zweifeln, kann er dem Erfinder solche Aufgaben durch obige Divisoren machen, sollte er nicht auflösen, bekommt der Aufgeber ebenfalls das Band gratis.

Anfragen sowohl betreffs Preisrätsel als auch direkt wegen Bruchband, richte man mit Retourporto an **M. Kantorowicz, Podgórze (Gal.) Twardowskiego 7.**

ספר נפלא

Cudowny Samouczek
Wunderbuch
 zum Selbst-Unterricht der deutsch. Sprache in zwei Sprachen (polnisch-deutsch) vorgetragen von **JOSEF SAS JAWORSKI** Gymnasial-Oberlehrer und **MAJER LAUB** bekannten Pedagoen.
 Bis heute 2 Teile gedruckt zu je 32 grosse Seiten.
Preis 1 Krone für beide Teile
 auch Briefmarken werden angenommen. Bei Postsendungen 10 h. mehr. Zu bekommen bei **Majer Laub, Krakau Dietelsgasse 9.**
 Hier habt Ihr Gelegenheit, auf eine ungewöhnlich leichte Art die deutsche Sprache im besten Sinne des Wortes, zu erlernen.

Erstes und Grösstes Gramophonhaus
JOSEF WECHSLER
 Engros & Endetail
Lemberg, Sykstuska 2. Krakau, Grodzka 71.

גענעראלעסערטער דער גראמאפאן אקציען-געזעלשאפט
 מיט מאַדע, שרייבער ענגעל
 גרעסטעס לאגער פאלינישער, דייטשער, העברעאישער אונד יודישער פלאטען מיט מאַדע, ענגעל.
 20.000 פלאטען ערסטערעסער קינסטלער
 שטעטס אס לאגער
 רעפראטורמילע אונד וועקסעלשטעטע אס אַרבעט. בעסטע אומטויש-
 בעדינגונגען. — פרויקאטאריגע גלאסיס אונד גראנקא.
 לעמבערג, טעלעפאן II 2033
 פראקוי, טעלעפאן 461

כשרה זערכווארען-פאבריק

A. Finkelstein, Lemberg, Gołuchowskipl. 2.

ליעפערט אלע סארטען זערכווארען, בעסטע כשרה דעליקאטעסע. די פאבריק איזט לויט דען מאדערנעסטען בעהעלפען איינגעריכטעט. ווי עלעקטרישע קראפט א. ו. ו.

אונד ערצייגט נור פרימאדווארע
 בהכשר הרח"ג ר' משה באב"ד האב"ד פה.

- בית מסחר ספרים "התחיה" הנוסד ע"י אברהם רובינאוואן במטניסלב. מוכר ספרים דלמטה בזול.
- 4 — כל כתבי א. ל. לוינסקי
 - 4 — כל כתבי מנדלי מוכר ספרים
 - 3 — כרך ראשון
 - 40 — כל כתבי מנדלי מוכר ספרים כרך שני
 - 2 — כתבים חדשים. פרישמן על הספרות
 - 2 — כתבים חדשים. ארזכות וקצרות
 - 2 — כתבים חדשים. "פיליסונים"
 - 2 — כתבים חדשים. "רשימות"
 - 3 — רשפים "המישים חוכרות"
 - כך כתבי מ. ד. ברנדשטר שני
 - 6 — חלקים
 - 4 — מן החיים והמות. שניאור
 - 4 — יהדות ואנושות דר. קלוזנר
 - כשרה ובלשון דר. מ. י.
 - 1 30 ברדיטצבסקי
 - 1 30 ר' ישראל סלנדר ש. רוזנפלד
 - 2 60 בתבים נבחרים צייטלין חשוב והרע
 - 1 30 פרי ספר דר. מ. י. ברדיטצבסקי
 - 4 חזיוני ר' יהודה הלוי דר. א.
 - 2 60 ציפרינוביץ
 - 2 60 נבעולים קובץ שירים יעקב פיינמן ביח
 - כתבים ה. ד. נומבורג
 - מכאן ומכאן י. ח. ברנר
 - 10 תמונות גדולות עם כסף ברום, מסופרינו הגדולים אנשי השם והם דר. הרצל, מ. נורדוי. דר. נ. בירנבוים פרופיסור בורים שאין. א. מ. ל. לוליענג-ברום, יעקב גארדין. מנדלי מוכר ספרים. ג. סיקולוב. מארס ראָזענפעלד. כך תמונה 1.30 חברות, מוכרים ספרי מקבלים רכט הגוף, כל מי שיקנה בעד 30 בתרים רכט אחת יקבל "פרס" ספר הגוף וחשוב בעד חמשה כתרים. האדריסה
- A. Robinsohn, Buchhandlung Stanislaw.**

! המצפה לשנה !
שלמה חנם

מי שיומין קומפלט שלם של טכתי הוראתי במחירם הקצוב 26 כתר

יקבל חנם את גליונות "המצפה" שנה שלמה

מן המערכת ע"פ ההוזה שעשיתי עמה. התשורה הזאת נתונה רק למומנים מהיום עד סוף חרש אנוסט ש"ו.

S. Walkowski Kraków
 POSTFACH 119.

כשרה זערכווארען-פאבריק

Salomon Podhrozer, Tarnopol, Sobieskiplatz

ליעפערט אלע סארטען זערכווארען בעסטע כשרה דעליקאטעסע. דיא אַאבריק איזט לויט דען מאדערנעסטען בעהעלפען אונד היניענישען פארדערונגען איינגע-ריכטעט, וויא עלעקטרישע קראפט א. ו. ו. אונד ערצייגט נור פרימא ווארע בהכשר הרח"ג ר' שמעון באב"ד זצ"ל בן המחבר ספר טחת חנוך עם בית דינו.

כחא דהתרא עדיף!

כל החפץ לגלח הזקן בהתר ולא באסור יקנה ממני את אבק-הגלוח החדש

EXCELENT

בשמו כן הוא טוב ויפה וריחו נעים ומועיל כגלוח הזקן ברגעים אחדים עצהו"מ. הירא דבר ה' יוצא בזה ידי חובת המקום ויחי הבריות. מחיר תבה אחת בתר חצי. שתי תבות שני כתרים וחצי. ע"י נאכנאחמע לא ישולח. כתובתי עתה.

MOSES KATZ
 JERUSALEM, Palästina,
 Poste restante
 לפנים היה מושבי בלונדון.

האמעל ורעסטוראציען כשר
 לבע"ב יהודים של

שלום אהרן ראזענטאל
 בלבוב, רחוב רזעזניצקא 13
 טעלעפאן נו 1314

"ברזלי"

Sprache als Schrift der Psyche, Neue Theorie der Entstehung der Sprache von **ARON MARCUS**
 Preis M. 10.
 Verlag S. Marcus, Hamburg
 Schlüterstrasse 79.

דברי ימי היהודים
 בשפת אשכנז

של גרין, שלשה כרכים מוכרים בכריכה נהדרה. הברד הא' מראשית ימי ישראל עד החרבן. הכרך הב' מהחרבן עד הרמב"ם. הכרך הג' מהרמב"ם עד ימינו. מחירם הקצוב 14 כתריום ואנחנו עשינו חוזה עם מוכר ספרים להוריד המחיר לקוראי "המצפה" והננו מוכרים את שלשת הכרכים למוראיו בעשרה כתריום מלבד מחיר המשלוח 75 הלר.

Admin. „HAMICPE“, Kraków.

Wyd.: { Naftali Hof
 S. M. Laser
 Odpowiedzialny redaktor: S. M. Laser.
 Drukiem [M. Lenkowiča w Krakowie.
 Bożego Ciała 22.